

the journal of mesopotamian studies

Periodical Journal for Kurdish, Arabic and Syriac Studies
Vol. 4/1 Winter 2019

ISSN: 2147-6659

MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
Türkiye' de Yaşayan Diller Enstitüsü

JMS The Journal of
Mesopotamian Studies
Periodical Journal for Kurdish, Arabic and Syriac Studies
Vol. 4/1 Winter 2019

ISSN: 2147-6659

Mardin Artuklu Üniversitesi Adına:
Owner on Behalf of Mardin Artuklu University:

Prof. Dr. Ahmet AĞIRAKÇA
(Rektör)

Editör | Editor in Chief

Doç. Dr. Yunus CENGİZ

Sayı Editörü/Issue Editor

Dr. İbrahim BİNGÖL

Editörler Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Abdurrahman ADAK (Mardin Artuklu Üni),
Doç.Dr. Mehmet Zahir ERTEKİN (Bingöl Üni),
Doç.Dr. Hayrettin KIZIL (Dicle Üni),
Doç.Dr. Veysi Ünverdi (Mardin Artuklu Üni).
Doç.Dr. Mustafa ASLAN (Mardin Artuklu Üni),
Dr. Shahab VALI (Mardin Artuklu Üni),
Dr. Necat KESKİN (Mardin Artuklu Üni)
Dr. Yılmaz ÖZDİL (Mardin Artuklu Üni),
Dr. Kutlu AKALIN (Mardin Artuklu Üni)

Dr.Zafer KUTLU (Mardin Artuklu Üni),
Dr. Ayhan TEK (Muş Alpaslan Üni),
Dr. İbrahim BİNGÖL (Mardin Artuklu Üni),
Dr. Mehmet Tayfun (Mardin Artuklu Üni)
Dr. Zülküf ERGÜN (Mardin Artuklu Üni),
Dr. Khaled ALADWANI (Mardin Artuklu Üni)
Dr. İbrahim ALSHIBLI (Mardin Artuklu Üni),
Dr. Amar ALJARAHA (Mardin Artuklu Üni).

Editör Yardımcıları | Assistant Editors
Arş.Gör. Şehmuz KURT (Mardin Artuklu Üni.)
Arş.Gör. Ahmet KIRKAN (Mardin Artuklu Üni)

Redaksiyon/Redaction
Türkçe ve İngilizce: Arş.Gör.Şehmuz KURT
Kürtçe: Arş.Gör. Bünyamin DEMİR
Arapça: Arş.Gör. Ahmet KIRKAN

Yönetim Yeri | Head Office
Mardin Artuklu Üniversitesi Türkiyede Yaşayan Diller Enstitüsü
Rektörlük Ek Binası Yerleşkesi Artuklu/Mardin
Tlf: +90 482 212 98 84 20 Fax: +90 482 212 98 85 e-mail: : jms@artuklu.edu.tr /mesopotamianstudies@gmail.com
web: http://jms.artuklu.edu.tr

Dizgi ve Tasarım: Abdullah Özgür ORAL

Baskı | Printing
Baskı: Mardin Sesi Gazetecilik Matbaacılık Ltd. Şti.
Baskı Yeri ve Tarihi | Publication Place and Date
13 Mart Mah. Özel İdare Müd. Ark. Sürücü Apt. No:3/B - Mardin
Tel&Fax: 0482 213 16 56 - 212 11 58 • www.mardinsesi.com.tr
Şubat 2019

© Mardin Artuklu Üniversitesi Türkiyede Yaşayan Diller Enstitüsü'nün bilimsel bir yayım organı olan Mesopotamian Studies Dergisi, uluslararası hakemli bir dergi olup altı ayda bir (Ağustos-Şubat) ve yılda iki sayı olarak yayımlanır. Dergide Kürt, Arap ve Süryani kültürü, dili ve edebiyatı alanlarında akademik nitelik taşıyan ve Türkçe, Kürtçe, Arapça, İngilizce ve Süryanice dillerinde yazılan bilimsel çalışmalara yer verilir. | The Journal of Mesopotamian Studies is publication of The Institute of Living Language of Mardin Artuklu University. The Journal of Mesopotamian Studies is a international peer-reviewed journal and it is published semi-annually (August - February). The scientific research on Kurdish, Arabic and Syriac culture, language and literature written in Turkish, Kurdish, Arabic and Syriac languages are published in The Journal of Mesopotamian Studies.

Danışma Kurulu | Advisory Board*

Prof. Dr. Ahmet AĞIRAKÇA (Mardin Artuklu Üniv.)	Doç. Dr. Jean François PEROUSE (st. Anad. Arş. Enst.)
Prof. Dr. Abdülhalim AYDIN (Fırat Üniv.)	Doç. Dr. M. Nesim DORU (Mardin Artuklu Üniv.)
Prof. Dr. Farouk ISMAEL (Unv. Hamburg Almanya)	Doç. Dr. M. Sait TOPRAK (Mardin Artuklu Üniv.)
Prof. Dr. Eleanor COGHILL (Uppsala Üniv. İsveç)	Doç. Dr. Vahap ÖZPOLAT (Mardin Artuklu Üniv.)
Prof. Dr. Carina JAHANI (Uppsala Üniv. İsveç)	Dr. Amr TAHER (Harward Üniv. ABD)
Prof. Dr. Gülşat AYGEN (Illinois Üniv. ABD)	Dr. Barzoo ELIASI Oxford Üniv. (İngiltere)
Prof. Dr. Arda ARIKAN (Akdeniz Üniv.)	Dr. Kaveh DASTOOREH (Koye Üniv. Irak)
Prof. Dr. İbrahim ÖZCOŞAR (Mardin Artuklu Üniv.)	Dr. Khaled KHAYATI (London Üniv. İngiltere)
Prof. Dr. Mesut ERGİN (Dicle Üniv.)	Doç. Dr. M. Zahir ERTEKİN (Bingöl Üniv.)
Prof. Dr. M. Faruk TOPRAK (Ankara Üniv.)	Dr. Nesim SÖNMEZ (Van Yüzüncü Yıl Üniv.)
Prof. Dr. Vahab VALI (İran)	Dr. Yavuz AYKAN (Boğaziçi Üniv.)
Doç. Dr. Abdulwahab K. MOUSA (Zaho Üniv. Irak)	Dr. Michael CHYET (Washington Library ABD)
Prof. Dr. Abdurrahman ADAK (Mardin Artuklu Üniv.)	Doç. Dr. Hayrullah ACAR (Mardin Artuklu Üniv.)
Doç. Dr. Hazem Said MONTASIR (El-Ezher Üniv. Mısır)	Doç. Dr. Mustafa ÖZTÜRK (Mardin Artuklu Üniv.)

The Journal of
Mesopotamian Studies

Periodical Journal for Kurdish, Arabic and Syriac Studies
Vol. 4/1 Winter 2019

ISSN: 2147-6659

Bu Sayının Hakemleri | Reviewers of This Issue

Prof. Dr. Abdurrahman ADAK (Mardin Artuklu Üni.),

Doç. Dr. Yunus CENGİZ (Mardin Artuklu Üni.),

Doç.Dr. Hayrullah ACAR (Mardin Artuklu Üni.),

Doç. Dr. Zahir ERTEKİN (Bingöl Üni.),

Doç.Dr. Mustafa ÖZTÜRK(Mardin Artuklu Üni.),

Doç.Dr. Hayreddin KIZIL (Dicle Üni.),

Doç Dr.Yahya SUZAN (Dicle Üni.),

Doç Dr. Tareq AWREHİM (Mardin Artuklu Üni.),

Dr.Shahab VALI (Mardin Artuklu Üni.),

Dr. Nurettin BELTEKİN (Mardin Artuklu Üni.),

Dr. Süleyman ŞANLI (Mardin Artuklu Üni.),

Dr.İlyas AKMAN (Mardin Artuklu Üni.),

Dr. Hemîn OMAR AHMAD (Bingöl Üni.),

Dr. Ahmet GEMİ (Mardin Artuklu Üni.),

Dr. Halil AKÇAY (Mardin Artuklu Üni.),

Dr. Zülküf ERGÜN (Mardin Artuklu Üni.),

Dr. Hacı ÖNEN (Dicle Üni.),

Dr. Ahmet TEKİN (Mardin Artuklu Üni.),

Ayhan YILDIZ (Mardin Artuklu Üni.).

İçindekiler | Contents

Editör'den	IV-VII	Editorial
Makaleler Articles		
Ahmet ABDÜLHADİOĞLU Dilsel ve Kültürel Özellikleri Bakımından Mardin Arapça Lehçesi	03-22	Ahmet ABDÜLHADİOĞLU Mardin Arabic Dialect in Terms of Linguistic and Cultural Features
Mehmet Emin PURÇAK Kuyu Metaforu Bağlamında Kader Kuyusu Romanında Mekân Ve Bellek İlişkisi Üzerine Bir İnceleme	23-50	Mehmet Emin PURÇAK A Study on The Place and Memory Relationship in The Novel Kader Kuyusu (Well of Destiny) In The Context Of The Metaphor 'Well'
Ayhan TEK Evdirrehîm Rehmî Hekkarî û Berhemên Wî Yên Ji Bo Biçûk, Ciwan û Jinan	51-71	Ayhan TEK Abdürrahim Rahmi Zapsu ve Kadın, Çocuk ve Gençler İçin Yazdığı Eserleri
Resul GEYİK Teoriya Hinkirin û Bikaranîna Xwendinê Di Kurmancî De	73-88	Resul Geyik Kürtçe'de Okuma Öğretme ve Kullanım Teorisi
Mustafa Dehqan Some Gūrānī Gleanings from Persian Codices	89-101	Mustafa Dehqan Fars Elyazmalarında Bazı Goranî Derlemeleri
M. Şirin FİLİZ Positivism, Said Nursi and The Kurds	103-118	M. Şirin FİLİZ Pozitivizm, Said Nursi ve Kürtler
Shemal Khamo KHUDUR خوهزا پیرۆزی د کهلتووڕی کورداندا ئێزدی وه که میناک	119-139	Shemal Khamo KHUDUR Kürt Kültüründe Kutsal Doğa- Ezidilik Örneği
د. خالد العَدَوَانِي النُّص ومستويات تحليله: دراسة في اللسانيات النُّصِيَّة	141-157	Khaled al Adwani Metin ve Tahlil Düzeyleri: Dilbilimsel Metin Araştırması
د. إبراهيم خليل الشبلي الصراع الحضاري في الرواية السورية بين ٢٠٠٠-٢٠١٠ نماذج روائية مختارة	159-172	İbrahim Alshbli Suriye Romanında Uygarlık Çatışması (Seçilmiş Roman Örnekleri- 2010-2000)
Çeviri Translation		
Ephrem Isa Yousif Di Waqainameya Metropolit Elyasê Nisêbîni De Mîrektîya Merwanîyan Wer: Mustafa ASLAN	173-185	Ephrem Isa Yousif Di Waqainameya Metropolit Elyasê Nisêbîni De Mîrektîya Merwanîyan Çev: Mustafa ASLAN
Kitap Değerlendirmesi Book Review		
Shahab VALI Kurdên Yarsan: Dîrok û Mitolojî Deg: Erol ŞAYBAK		Shahab VALI Kurdên Yarsan: Dîrok û Mitolojî Review: Erol ŞAYBAK

Editör'den

Mardin Artuklu Üniversitesi'nin Türkiye'de Yaşayan Diller Enstitüsü'nün uluslararası hakemli dergisi olan The Mesopotamian Studies dergisinin altıncı sayısını (C.4 s.1.) size ulaştırmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Doğrusu dergimizin bu sayısını yayına hazırlamaya çalışırken en çok zorlandığımız konulardan biri yayınlanmak üzere gönderilen makaleleri seçmek oldu. Konuların dağılımında denge tutturmanın zorluklarına ek olarak bir de farklı dillerde ve farklı alfabelerde yayınlanmak üzere makaleleri seçmek bizim için hiç de kolay olmadı. Umarım söz konusu dengeyi ve seçimi tutturmada başarılı olmuşuzdur.

Bu sayımızda toplam dokuz makale, bir çeviri ve bir kitap tanıtımı yer almaktadır. Bu makalelerden üçü, biri Arap alfabesiyle olmak üzere Kürtçenin Kurmanci lehçesi, ikisi İngilizce, ikisi Türkçe, ikisi de Arapça dillerinde kaleme alınmıştır. Bu sayıda yer alan çeviri de Fransızcadan Kürtçenin Kurmanci lehçesine çevrilmiştir.

Ahmet Abdülhadioğlu “**Dilsel ve Kültürel Özellikleri Bakımından Mardin Arapça Lehçesi**” adlı makalesinde Mardin’de konuşulan Arapça lehçenin sahip olduğu kültürel ve dilsel zenginlikleri ile bazı lehçesel özellikleri hakkında bilgi veriyor. Çalışmasını sadece Mardin şehir merkeziyle sınırlı bırakmıyor, bağlı ilçe ve köyleri de kapsayan örnekler ve gözlemler sunuyor.

Mehmet Emin PURÇAK “**Kuyu Metaforu Bağlamında Kader Kuyusu Romanında Mekân ve Bellek İlişkisi Üzerine Bir İnceleme**” adlı makalesinde Mehmed Uzun’un Kader Kuyusu adlı romanını Kuyu Metaforu ile Mekân ve Bellek İlişkisi açısından ele alıyor ve Mehmed Uzun’un bir Kürt aydınının hayatını anlatılırken nasıl “kuyu” kelimesi aracılığıyla bellek-mekân ilişkisini işlediğini gösteriyor.

Ayhan Tek “**Evdirehîm Rehmi Hekkarî û Berhemên Wî Yên Ji Bo Biçûk, Ciwan û Jinan**” (Abdürrahim Rahmi Zapsu ve Kadın, Çocuk ve Gençler İçin Yazdığı Eserleri) adlı makalesinde bir yazar ve aydın olarak Abdürrahim Rahmi Zapsu’yu inceliyor ve onun bilinmeyen eserlerini ve yönlerini ortaya çıkararak Zapsu’yu bir Kürt aydını olarak Kürt edebiyatına olan etkisini inceliyor.

Resul Geyik “**Teoriya Hînkirin û Bikaranina Xwendinê di Kurmancî de**” (Kürtçe’de Okuma Öğretme ve Kullanım Teorisi) adlı makalesinde dil öğreniminde dil öğretim metodolojisi üzerinde duruyor ve bunu Kürtçe öğrenimi açısından değerlendiriyor. Özellikle okuma oranı düşük toplumlarda dil öğretim metodolojisinin ne olması gerektiği hakkında bilgiler veriyor.

Mustafa Dehqan “**Some Gūrānî Gleanings from Persian Codices**” (Fars Elyazmalarında Bazı Goranî Derlemeleri) adlı makalesinde Gorani edebiyatının yayınlanmamış malzemelerinin tanıtımını yaparak onları gün yüzüne çıkarıyor

ve kullanıma sunuyor. Yazar, Yezidi dinine karşı yazılan Arapça tartışmaları bulmaya çalışırken, Gorani edebiyatı ile ilgili yeni bilgilere ulaştığını söylüyor.

M.Şirin FİLİZ “**Positivism, Said Nursi And The Kurds**” (Pozitivizm, Said Nursi ve Kürtler) adlı makalesinde Müslüman bir Kürt alimi olan Said Nursi’nin pozitivist felsefeyle olan ilişkisini ele alıyor ve onun bu felsefeyi kendi toplumsal koşullarına nasıl uyarlamaya çalıştığını inceliyor.

Shemal Khamo Khudur میناک و هکه نێزدی کورداندا کهلتووێ د پیرۆزی خوهزا (Kürt Kültüründe Kutsal Doğa- Ezidilik Örneği) adlı makalesinde Kürt kültüründe kutsal doğayı ele alıyor ve bunu özellikle de Ezidilik dini ve felsefesi açısından inceliyor. Yazar doğanın Kürt toplumunda ne kadar önemli olduğunu ileri sürüyor.

Khaled al Adwani “النصّية اللّسانيّات في دراسة: تحليله ومستويات النصّ” (Metin ve Tahlil Düzeyleri: Dilbilimsel Metin Araştırması) adlı makalesinde modern dil bilim araştırmacılarının metin üzerindeki çalışmalarını ele alıyor ve bunların kullandıkları yöntem ve analizlerini inceliyor.

İbrahim Alshblı مختارة روائية نماذج 2000-2010 بين السورية الرواية في الحضاري الصراع (Suriye Romanında Uygarlık Çatışması (Seçilmiş Roman Örnekleri- 2000-2010) adlı makalesinde Suriye’de özellikle de 2000-2010 yılları arasında yayınlanmış romanlardan örnekler vererek, roman anlatısının zaman ve teknik açıdan geçirmiş olduğu aşamaları inceliyor.

Ephrem Isa YOUSIF’un Fransızca olarak kaleme aldığı “**Le métropolitte Élie de Nisibe, ses relations avec la dynastie des Marwanide**” adlı makalesini Mustafa ASLAN tarafından “**Di Waqaînameya Metropolît Elyasê Nisêbîni De Mîrektîya Merwanîyan**” adıyla Kürtçe’ye çevrildi.

Kitap Tanıtımı Bölümünde Shahab VALI tarafından Fransızca olarak yazılan ve Sevda ORAK REŞİTOĞLU’nun Kürtçe’ye çevirdiği “**Kurdên Yarsan**” adlı kitap, Erol ŞAYBAK tarafından tanıtılmıştır.

Dr. İbrahim BİNGÖL

Editorial

It is with great pleasure that we bring you the sixth issue of The Journal of Mesopotamia Studies (V.4./1.), an international peer-reviewed journal of The Institute of Living Languages in Turkey, Mardin Artuklu University.

It was actually the most difficulty we had in selecting topics and articles that were sent to us and establishing a balance among them when we tried to prepare this issue to publish. In addition to the difficulty of establishing a balance in distributing topics, selecting the articles in different languages and alphabets made more difficult. We hope that we succeeded in establishing the balance aforementioned.

In this issue, there are totally nine articles, one translation and one book review. Three of these articles are in Kurmanji – one with Arabic script – Kurdish, two are in English, two are in Turkish and two are in Arabic. The translation is from France into Kurmanci Kurdish.

In his article “**Mardin Arabic Dialect in Terms of Linguistic and Cultural Features**” (Dîsel ve Kùltürel Özellikleri Bakımından Mardin Arapça Lehçesi) Ahmet Abdulhadioğlu gives information about the Arabic dialect spoken in Mardin and its cultural and linguistic resources and its some vernacular features. He does not limit his studies to the city of Mardin itself, but gives the samples and observations including the affiliated towns and villages.

In his article “**A Study on The Place and Memory Relationship in The Novel *Well of Destiny*-In The Context Of The Metaphor ‘Well’**” (Kuyu Metaforu Bağlamında Kader Kuyusu Romanında Mekân ve Bellek İlişkisi Üzerine Bir İnceleme) Mehmet Emin Purçak analyses Mehmed Uzun’s novel, “The well of Destiny” in terms of the well metaphor and the relationship of place and memory and shows how Mehmed Uzun deals with the relationship of place and memory through the word “well” when narrating the life of a Kurdish intellectual.

In his article “**Evdîrrehîm Rehmi Hekkari and His Works for Children, Youth and Women**” (Evdîrrehîm Rehmî Hekkari û Berhemên Wî Yê Ji Bo Biçûk, Ciwan û Jinan) Ayhan Tek analyses adlı Abdurrahim Rahmi Zapsu as an author and intellectual and reveals his unknown works and aspects and examines his influence on Kurdish literature.

In his article “**The Theory of Teaching and Use of Reading in Kurdish**” Resul Geyik deals with linguistic teaching methods and evaluates them in terms of Kurdish. He refers to reading strategies in learning languages. He asserts how important linguistic teaching methods are in undeveloped countries.

In his article “**Some Gūrānī Gleanings from Persian Codices**” Mustafa Dehqan reveal Gorani’s unpublished materials, brings them into use. He says

that he accessed to the new information about Gorani literature when trying to find the Arabic discussion about Yezidi religion

In his article “**Positivism, Said Nursi And The Kurds**” M. Şirin FİLİZ deals with Said Nursi’s positivist philosophy and examines how he tries to adapt this philosophy to his social circumstances..

In his article “**Holy Nature in Kurdish Culture –The Case of Ezdiyafî**” (خوهزا) (میناک و مکه ئیزدی کورداندا کلتوروی د پیرۆزی Shemal Khamo Khudur examines holy nature especially in terms of Ezidy religious rituals and philosophy. He asserts how important nature is in Kurdish society.

In his article “**Text and Its Analysis Level: a Study in Text Linguistics**” (النص) (النصیة اللسانیات فی دراسة: تحلیله ومستویات Khaled al Adwani deals with modern linguistic researches’ studies on texts and examines their methods and analyses.

In his article “The Civilizational Conflict in the Syrian Novel between 2000-2010” (مختارة روائية نماذج 2000-2010 بین السوریة الروایة فی الحضاری الصراع) İbrahim Alshbli examines the stages of novel narration in terms place and technic, giving the examples of published novels in Syria especially between 2000-2010 years.

Ephrem Isa YOUSIF’s French article “**Le métropolitain Élie de Nisibe, ses relations avec la dynastie des Marwanide**” has been translated into Kurdish by Mustafa ASLAN with the title of **Di Waqaînameya Metropolît Elyasê Nisêbînî De Mîrektîya Merwanîyan**”.

Erol ŞAYBAK has introduced the book titled “**Kurdên Yarsan**” which was written by Shahab VALI in French and has been translated into Kurdish by Sevda ORAK REŞİTOĞLU.

We hope that you find these articles interesting and useful and do let us know if there are any topics you would like to see covered in the future.

Dr. İbrahim BİNGÖL

